

НАПРЯМ 1. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ В УМОВАХ COVID-19

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО НАД ДІТЬМИ: АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Барбарош Л.М.

*аспірант кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та кримінології
Академії Державної пенітенціарної служби
м. Чернігів, Україна*

Глобалізаційні зміни у сфері соціально-економічних і політичних процесів, які відбуваються у XXI столітті, вимагають правового захисту законних прав та інтересів людини і громадянина у різних сферах її життєдіяльності, в тому числі і у домашній сфері. На жаль, домашнє насильство над дітьми це не випадковий факт людської деструктивності, а стійке, масове, край небезпечне явище, котре потребує (*ultra ratio*) державного втручання щоденно.

Варто зазначити, що чинниками домашнього насильства над дітьми є: прихованість заборонаю втручання держави в особисте та приватне життя людей; духовна і моральна криза основних підвалин життя людей; жертва виправдовує кривдника, пробаєчає його і не бажає захисту. До речі, 80% кривдників вважають, що домашнє насильство над дітьми – це приватна справа тільки членів родини.

Отож, на домашнє насильство над дітьми впливають такі показники: не належне виховання дитини; безконтрольність її способів життя; прояви агресивності до інших людей, вчинення кримінального правопорушення тощо.

Прояви домашнього насильства над дітьми можна умовно поділити на три стадії: рання – це коли формуються сімейні стосунки між чоловіком і дружиною шляхом складання шлюбу, при цьому з'являються перші суперечки з приводу побутових питань, майбутнього виховання дітей; проміжна – це коли в сім'ї народжуються діти, родина стикається з випробуванням на стійкість; повна – коли в родині з'являється кривдник, тобто особа яка підпадає під ознаки статті 126-1 Кримінального кодексу України.

На жаль, домашнє насильство над дітьми не дозволяє сім'ї виконувати свої інституційні функції, тим самим, породжує не спроможність

репродукувати своє майбутнє, як на фізіологічному, фізичному, психологічному так і інтелектуальному рівні.

У цьому контексті актуальними є слова відомого вітчизняного кримінолога академіка А.П. Закалюка, який у власних працях зазначав, що громадянська незрілість, моральні збочення неповнолітніх, тим паче вчинення ними суспільно-небезпечних діянь має викликати виняткову занепокоєність суспільства, держави, вимагають глибокого аналізу та вжиття всіх необхідних заходів для недопущення таких проявів, запобігання їх вчиненню, найбільш раціонального реагування на вчиненні злочини, включаючи застосування покарання та альтернативи останньому [1, с. 467].

Ознаки виникнення домашнього насильства над дітьми: зниження або повна втрата інтересу до школи; затримка або різке зниження рівня інтелектуального розвитку; загальмованість у відповідях, при виконанні завдань; труднощі запам'ятовування, концентрації уваги; відсутність друзів або надмірна нерозбірлива дружелюбність; гігієнічна занедбаність, неохайний вигляд; постійний голод або спрага; невпевненість у собі; почуття провини.

На думку вітчизняного вченого І.Г. Богатирьова здебільшого дані ознаки розподіляють на: соціально-демографічні; кримінально-правові; соціально-рольові; морально-психологічні [2, с. 79]. Отож, якщо ми бачимо дитину із схожими ознаками, варто замислитися над їх причиною, постаратися її вияснити та по можливості допомогти.

До того ж варто пам'ятати, що у разі виявлення домашнього насильства над дітьми, діти потребують допомоги в будь-якому випадку – на відміну від дорослих. До речі, допомоги в таких ситуаціях цілком реально – треба тільки побачити можливість цієї допомоги і вчасно протягнути до неї руку. Але на наш погляд, запобігти домашньому насильству над дітьми в родині, може тільки справжня любов, ніжність та доброта.

Варто також зазначити, що у рамках наукової школи «Інтелект» професора Богатирьова Івана Григоровича було започатковано фундаментальний напрямок кримінологічного дослідження «Домашня злочинність: протидія та запобігання».

У межах цього дослідження членом вказаної наукової школи М. Г. Кузнецовим було проведено ґрунтовне дослідження «Домашнє насильство: кримінологічна характеристика та запобігання», в якому автором встановлено, що для пізнання генезису будь-якого злочинного посягання, зокрема, і домашнього насильства, недостатньо обмежуватися вивченням особистості лише кривдника такого насильства, оскільки відомо, як зазначає дослідник, що в ряді випадків остаточне прийняття рішення про вчинення злочину у сімейній сфері залежить від поведінки потерпілого [3, с. 136].

Література:

1. Закалюк А.П. Курс сучасної Української кримінології: теорія і практика. УЗ кн. К : Видавничий дім «Ін Юре», 2007. 320 с.
2. Богатирьов І. Г. Кримінологія : підручник / заг. ред. І. Г. Богатирьова, В. В. Топчія. Київ: ВД Дакор, 2018. 352 с.
3. Кузнецов М. Г. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 1(7). С. 136–145.

НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї – НАЙНЕБЕЗПЕЧНІША ФОРМА ДОМАШНЬОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Богатирьов І.Г.

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Вивчаючи проблему насильства в сім'ї варто зазначити, що вона є найбільш небезпечною формою домашньої злочинності. Тому протидіяти такому ганебному явищу потрібно всією громадськістю, а суб'єктам запобігання важливо бути достатньо професійно підготовленими. Ми підтримуємо позицію американського філософа Дж. Лоуренса, що «насильство – це вияв кримінальної насильницької поведінки, воно супроводжує всю історію людства, і немає однозначних оцінок причин його вчинення. Тому насильство в сім'ї сьогодні викликає багато спірних питань та суперечливих позицій» [1, с. 57].

До речі, саме кримінологічна наука досліджуючи проблему домашнього насильства дійшла висновку, що запобігти цьому суспільно небезпечному явищу варто не кримінальною відповідальністю і покаранням, а передусім удосконалення умов життєдіяльності людей та їх виховання. Це з одного боку забезпечить не тільки захист суспільних відносин від небезпечних посягань, але також захист нестійких членів суспільства від подальшого морального падіння, оскільки не дає їм стати злочинцями, тим самим позбавляє їх від практично неминучого наслідку злочину у вигляді відповідного покарання.